

**T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

ÖZEL EĞİTİMDE OYUN ETKİNLİKLERİ

Ankara, 2014

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ÖZEL EĞİTİMDE OYUN ETKİNLİKLERİ	3
1.1.Oyun Etkinlikleri.....	3
1.1.1.Tanımı	3
1.1.2. Özel Eğitimde Oyunun Yeri ve Önemi	5
1.1.3. Özel Eğitimde Oyunun Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri	6
1.2. Oyunun Engelli Çocuklara Kazandırdıkları	10
1.3. Özel Eğitimde Oyunun Evreleri ve Özellikleri	11
1.4. Özel Eğitimde Oyun Çeşitleri	13
UYGULAMA FAALİYETİ.....	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	16
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	17
2. OYUN ETKİNLİKLERİNİ ENGEL GRUBUNA GÖRE HAZIRLAMA.....	17
2.1. Oyun Etkinliklerinin Planlanmasında Dikkat Edilecek Noktalar	17
2.2. Oyun Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç Gereç Hazırlama	18
2.3. Oyun Etkinliklerini Hazırlama	19
UYGULAMA FAALİYETİ	23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	24
MODÜL DEĞERLENDİRME	25
CEVAP ANAHTARLARI.....	26
KAYNAKÇA	28

AÇIKLAMALAR

ALAN	Çocuk gelişimi ve eğitimi
DAL/MESLEK	Erken çocuklukta öğretmen yardımcılığı-özel eğitimde öğretmen yardımcılığı
MODÜLÜN ADI	Özel eğitimde oyun etkinlikleri
MODÜLÜN TANIMI	Özel eğitimde oyunun yeri, önemi, gelişime olan etkileri, oyunun planlanması ve buna yönelik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	Özel eğitimde oyun etkinliklerini tanımak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, özel eğitimde oyun etkinliklerini tanıyabileceksiniz. Amaçlar 1. Uygun ortam sağlandığında özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinliklerini seçebileceksiniz. 2. Uygun ortam sağlandığında özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinliklerini hazırlayıp uygulayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, özel ve kamu kurum ve kuruluşları Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, tepegöz, asetat, CD, VCD, televizyon, bilgisayar donanımları
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Oyun çocukların gelişiminde önemle yer alan bir etkinliktir. Çocuğun oyunları, önce yakın çevresinde, daha sonra sosyal ortamlarda sürer. Oynadığı oyunlarla cinsel kimliğini fark eder, sorumluluk alır, toplumsal kuralları öğrenir. Düşünce, duygu ve ilişkiler açısından oyun yoluyla kontrol kazanır.

Oyunun normal çocukların gelişimlerinde olduğu gibi, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitimlerinde önemli rolü vardır.

Çocukların duygusal ve düşünsel yaşamları oyunlarına yansımaktadır. Oyunların yapısı çocuk ruhsal ve sosyal gelişimindeki bazı sorunların değerlendirilmesinde yardımcı olmaktadır. Oynanan oyunlar, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların erken fark edilmesinde, onların gelişiminin desteklenmesinde bize yardımcı olmaktadır.

Engelli çocukların oyuna başlama ve sürdürmede desteğe ve cesarete ihtiyaçları vardır. Bu çocuklar daha pasif ve çekingendirler. Seçtiğiniz oyunlar ve hazırlayacağınız etkinliklerle çocukların gelişimlerine katkıda bulunacak, gerekli durumlarda onları yönlendirecek ve istedik davranışların kazanılmasında yardımcı olacaksınız.

Bu modülle edineceğiniz bilgi ve beceri sayesinde; özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinliklerini tanıyarak seçebileceksiniz. Ayrıca bu etkinliği hazırlayabilecek ve çocuklara uygulayabilme becerisi elde edeceksiniz. Özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinlikleri ile ilgili verilen örnek etkinlik ve araç gereç rehberliğinde, siz de uygun etkinliği seçebilmek, yaratıcılığınızı kullanarak hazırlayabilmek ve uygulayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinliklerini seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel Eğitimde oyunun yeri ve konusunu çeşitli kaynaklardan ve İnternette araştırınız.
- Özel eğitimde oyun ile ilgili bulduğunuz örneklerden bir albüm oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz albümdeki oyunları arkadaşlarınızın oyunları ile karşılaştırarak yeni oyunlar öğreniniz.

1. ÖZEL EĞİTİMDE OYUN ETKİNLİKLERİ

Özel eğitimde oyun etkinlikleri çocuklar için oldukça önemlidir.

1.1.Oyun Etkinlikleri

1.1.1.Tanımı

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları kendi deneyimleriyle öğrenme yöntemidir. Oyun; sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir. Erişkinler gözüyle oyun, çocuğun eğlenmesine ve oyalanmasına yarayan amaçsız bir uğraştır. Çocuklar ile iletişim kurmanın onların dünyasını paylaşmanın birçok yolu vardır. Oyun bu yolların en doğal olanı, en sık kullanılanı ve en sağlıklı sonucu verenidir. Çocuk için oyun gerçek yaşantısından daha çok benimsediği, daha çok içinde yaşadığı ve mutlu olduğu bir dünyadır.

Çocuklar doğumdan sonraki ilk ay ve yıllardan itibaren oyun yoluyla çevrelerini tanımakta, iletişim kurmayı öğrenmekte ve gelişimin tüm alanları oyundan etkilenmektedir. Son yıllarda çocuk oyunlarına araştırmacıların ilgisi giderek artmıştır. Engelli olmayan çocuklara ilişkin oyun araştırmalarının yanı sıra bilişsel engelli, işitme engelli ve görme engelli gibi çeşitli engel gruplarına yönelik oyun araştırmaları yer almaktadır.

Resim 1.1: Özel eğitimde oyun araçları

Oyun konusunda yapılan araştırmaların giderek artmasına karşın, oyunun tanımlanmasına ilişkin problemler bulunmaktadır. Günüme dek üzerinde hemfikir olunan tek bir oyun tanımı yapılamamıştır. Çeşitli tanımlar yapılmakla beraber daha çok oyunun gelişimdeki önemi üzerinde daha çok durulmuştur. Çocuklar için bir yaşama biçimi, yetişkinler için ise bir eğitim aracı olan oyun, çocuğun yaşamında birtakım evrelerden geçerek gelişmektedir.

Oyun hakkında ilk geliştirilen kuramlar, insanlarda ve hayvanlarda neden oyun oynama gereksinimi olabileceğini açıklamakla başlamıştır. Sonraları oyunun dinamiği üzerinde duran kuramlar geliştirilmiştir. Rousseau, Montessori, MacMillan kardeşler ve Suzan İsaacs çocukların yetişkinlerden farklı gereksinimleri olduğunu ve bunların yaşlara göre de değişim gösterdiğini öne sürerek toplumu uyarmaya çalışmışlardır. Bu akım son yıllarda Batı dünyasında kendi içinde bir ekol haline gelmiş olup bazı okullarda çocuk eğitiminin sadece oyun ortamında verilebilecek şekilde eğitim programları düzenleme yoluna gidilmiştir.

Piaget (1962) oyunu diğer etkinliklerden farklı kılan şu ölçütler üzerinde durarak çocuğun gelişimi ve eğitiminde oyun ortamını doğal bir süreç olarak görmektedir. (Bax,1977)

- Oyun kendi içinde bütündür.
- Doğaçlamadır.
- Eğlenceli etkinliktir.
- Belli bir sıra ve mantık gerektirmez.
- Çatışmalardan uzak, özgür bir ortamdır.
- İçten güdümlüdür.

Vygotsky (1978), oyunu çocuğun çevre ile baş edebilmek için kullandığı bir mekanizma olarak tanımlamaktadır.

“Çocuk etkinliğe can atar. Eğer ona etkinlik olanaklarını sağlarsak mutluluk veririz. Bu etkinlik faydalı olursa, onun etkinlik gereksinimi, kargaşalık yaratacağı yerde bir iş yaratmış olur.”

M. MONTESORRI

Resim 1.2: Çocuk ve oyun

Kısacası oyun; sonu düşünülmeden, gönüllülük esasına dayanan, dışsal baskılar ve zorlamalardan uzak olan bir etkinliktir.

Oyun, erken eğitim için bir araç olarak kabul görülmekte ve erken eğitim programları için avantaj oluşturmaktadır. Anne ve babalara oyun davranışlarının öğretilmesi ile hem çocuklar hem de anne ve babalar erken eğitim programlarına daha kolay uyum sağlamakta, anne-babalar yetersizlik duygularından kurtulmakta ve programa katılımları artmaktadır. Oyun merkezli bir erken eğitim programı engelli çocuğun aile ve sosyal yaşama uyumunu kolaylaştırmakta, onun gelişimini hızlandırmakta, bilişsel olgunluğunu artırmaktadır (Hellendorn, Kooij ve Smith,1994).

1.1.2. Özel Eğitimde Oyunun Yeri ve Önemi

Özel eğitim: Bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal yönden engelli ve üstün özellikleri sebebiyle eğitim ve öğretim çalışmalarını gerçekleştirmek için normal çocukların eğitimine ek olarak birtakım özel hizmet ve önlemleri gerektiren özel eğitime muhtaç çocukların eğitimine denir.

Özel eğitime muhtaç çocukların eğitimi için; özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programı, bu çocukların engel gruplarına ve özelliklerine uygun eğitim ortamı hazırlanması esastır.

Erken çocukluk döneminde normal çocukların hayatında oyunun çok önemli olduğunu biliyoruz. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların hayatında da oyunun çok büyük önemi var;

çünkü engelli çocuklar oyun etkinlikleri ile kavram ve bilişsel gelişimin yanı sıra birçok sosyal beceriyi de kazanabilmektedir. Oyun etkinlikleri ile iletişim kurmayı, etkileşmeyi, arkadaş edinmeyi, beraber çalışmayı ve bireysel olarak güçlü ve zayıf yanları ile birbirlerini tamamlamayı öğrenmektedirler.

Resim 1.3: Özel eğitimde oyun ve öğrenme

Kaynaştırma (Entegrasyon):

Bu modelde erken çocukluk döneminde, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla normal gelişmekte olan çocukların aynı eğitim kurumunda eğitim öğretimleri sağlanabilmektedir. Kurumlarda uygulanan oyun etkinlikleri ile içinde yaşadıkları toplumun kurallarını öğrenmekle birlikte toplumla bütünleşmeleri sağlanmaya çalışılır. Normal gelişmekte olan çocuklarda, farklı özelliklere sahip olan kişilere karşı olumlu tavır geliştirmeyi öğrenirler. Bu nedenle oyuna fırsat yaratmalı, çocukların gelişim özelliklerine uygun oyunlar hazırlanmalıdır.

1.1.3. Özel Eğitimde Oyunun Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri

Oyun sağlıklı çocuklarda olduğu kadar, özel eğitime gereksinimi olan çocuklar için de büyük bir gereksinim olmakla birlikte onların davranışları, düşünceleri ve genel gelişimi üzerinde çok önemli etkileri vardır. Oyunun çocukların gelişiminde yararlı olması için ilk dikkat etmemiz gereken zengin bir çevre ve bu çevrenin çocuğun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesidir. Özel eğitime muhtaç çocukların oyuna başlama ve oyunu sürdürmede yardıma ihtiyaçları vardır. Bu yüzden sunulan uyarıcılardan olabildiğince yararlanmasını sağlayacak çevre şartları düzenlenmelidir. Engelli çocuklar için oyunun önemi diğer çocuklara oranla daha da fazladır.

Oyun sırasında net olarak doğru ve yanlış yoktur. Bu sayede engelli çocuklar başarısızlık duygusu yaşamadan, kendisini rahat ve güvende hissederek oyuna katılırlar.

1.1.3.1. Yaratıcılığın Gelişiminde Oyunun Etkileri

Çocukların sürekli yarattığı ortam oyun ortamıdır. Kendi dünyalarını yapılandırırken kendilerini tanıma yolunda yaşanmış deneyimleri kullanırken, yeniden yaratma eğilimlerini konuşmalarında, boya çalışmalarında, katıldıkları diğer tüm faaliyetlerde oyun ortamında görmekteyiz.

Eğitimciler, çocuklarla oyun sürecinde onların taklit ettikleri olay ve nesnelere odaklanır ve uygun katılım sağlarken sanki öyleymiş gibi hareketlerde bulunarak çocukların düşünce akışına girebilir ve bu şekilde çocukların eğilimlerini, sorunlarını ve bunları ne şekilde ele aldıklarını anlamaları için etkin bir ortam sağlanmış olur.

Örneğin; çocuk polisçilik oynarken “Polis olsaydım ne yapardım?” düşüncesinden yola çıkarak günlük yaşamdaki deneyimlerini, duyduklarını, hikâyeye kitaplarından edindiği bilgileri bir araya getirerek polis olmanın özelliklerini, nasıl bir duygu olacağının hayalini kurar ve öyle rol yapar. Böylece çocuk oyunda kazandıklarını gerçek yaşama daha kolay genellebilir.

- Oyun ortamında çocukların yaratıcılıklarını teşvik etmek için şu noktalara dikkat etmek gerekmektedir:
 - Çocukların anlattıklarını mantıksız olduğu düşüncesiyle yargılayıp, düzeltilmemeli.
 - Kendilerini rahat ve özgür hissedebilecekleri bir ortam düzenlenmeli
 - Oyun oynarken yeterli zaman verilip, seçenekleri araştırmalarına fırsat verilmeli
 - Çocuk eğer istiyorsa oyuna katılmalı
 - Çocukların kendi başlattıkları etkinlikleri desteklenmeli
 - Çocuğun becerileri takdir edilmeli
 - Yönlendirici olmakla beraber müdahale edilmemeli
 - Çocukların ilgi alanlarına duyarlı olmalı ve ortam hazırlanmalı

Resim 1.4: Oyun yolu ile iletişim

1.1.3.2. Bilişsel ve Dil Gelişiminde Oyunun Etkileri

Çocuklar 3-4 yaşından itibaren dili; duygu ve isteklerini iletme, soru sormak, düşünmek için kullanmaya başlarlar. Bunun devamında dil bilgisi kullanımı, dilin yapısı üzerinde deneme yanılma uzmanlaşma sağlar. Yeni duydukları sözcüklerin içini doldurmaya, anlam vermeye ve oyunlarda onları yerli yerinde kullanmaya çalışırlar.

Çocuklar dile hâkim olmaya başladıklarından itibaren dil oyunlarına özel ilgi gösterir. Şiirlerdeki tekrarlar, bilmecelerdeki keşfetme duygusu, anlamını bile bilmedikleri sözcükleri tekrarlama, uydurma gibi etkinlikler onlara dilin etkileşimli bir araç olduğunu kendilerinin de bir şekilde dili denetleyebileceği duygusunu ve farklı ifade biçimlerinin var olduğunu kazandırır. Çocuklar okul öncesi dönemde kendi söylediklerini yazdırıp sonra onların okunmasını isteyebilirler. Bu etkinlik onların sözlü ve yazılı dil arasındaki bağlantıyı kurmaya başlamalarına yardım eder. Çocuğun bilişsel gelişimi bilmece, tekerleme, şiir, hikâye ve parmak oyunları ile desteklenir. Yazıyormuş gibi yaptıkları karalamalar yetişkinleri yazı yazarken görüp yaptıkları taklitlerdir ve bunlar yazı yazmanın temelini oluşturur.

Resim 1.5: Küçük kas beceri çalışmaları

1.1.3.3. Duygusal ve Sosyal Gelişime Oyunun Etkisi

Oyun doğumdan sonra çocuğun bedenini hareket ettirmesi ile başlar. Bebeklikten itibaren bakıcısına güven duyduğu sürece oyuncu davranışlarını geliştirir. Bu ilişki çocuğun güven duygusu gereksinimini karşılamalı ve desteklemelidir.

Okul öncesi dönemde çocuk oyunda problem çözmeyi de öğrenir. Birlikte olduğu arkadaşlarıyla karşılaştığı sorunları, çatışmaları, duygusal yönden çözümlene durumları da oyunda sıkça rastlanır. Olgunlaşmaya paralel olarak yaratıcı çözümler çocuğun gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Oyun sırasında çocuğa yaşadığı duyguların sorulması, çocuğun yaşadığı duyguların farkına varmasını sağlar.

Çocuk kendi duygularını ifade etmeye çalışırken, benzer yaşantıların başkalarında ne gibi duygular uyandırabileceğini de fark edebilir.

Resim 1.6: Oyun ve sosyal iletişim

Çocuk, benmerkezcilikten uzaklaşıp, diğer çocukların istek ve arzularını kabullenmeye başladığında paylaşmayı öğrenecektir. Toplumun değerleri arasında olan ait olma kavramını grup içinde yaşayarak öğrenmek mümkündür. Bazı şeylerin kendilerine ait olup bazılarının ise olmadığını sosyal etkileşim ile öğrenir. Çocuğun sosyal etkileşimi en çok evcilik oyunlarında görülür. Çocuk, oyun oynarken düşüncelerini ifade eder, başkalarının düşüncelerini anlamayı, duygularını sözel ifade etmeyi ve saldırganlığı denetim altına almayı öğrenir, genel olarak sosyal iletişimi artar ve uyumlu davranışlar gösterir.

1.1.3.4. Beden ve Hareket Gelişimine Oyunun Etkisi

Günümüzde çocuk eğitim uzmanları hareket gelişimini, fiziksel gelişimden farklı şekilde ele almaktadır. Onlara göre hareket, çocukların yaparak öğrenmeyi gerçekleştirdikleri bir öğrenme ortamıdır. Kısıtlamasız oyun ortamı, çocuklarda kendilerini istedikleri gibi ifade edebilme olanağı sağlar.

Doğa içerisinde oynanan oyunlarda çocuk, doğa olaylarını gözlemler, araştırma ve bazı sonuçlara varma olanağı bulur. Açık havada oynanan oyunlar çocuklara gerçek mekân kavramı kazandırmada rol oynar. Top oyunları bu kavramların kazanılmasında araç olur. Bunlarla beraber çocuğun becerileri gelişir ve kendine güveni artar.

Oyunlar çocuğun saldırganlığını olumlu yöne yöneltmesini sağlar, fazla enerjisini kontrol etmesine yardımcı olur, duyduğu coşku, heyecan ve başarı hissi, öz güveninin gelişmesine yardım eder. Çocuğun bedenini tanıması, istediği şekilde kullanabilmesi, kendini kontrol edebilmesi oyun ile mümkün olur.

Resim 1.7: Farklı gelişim alanlarını destekleyen oyun

Oyun, her çocuğun sosyal, duygusal, psikomotor, bilişsel, dil ve öz bakım beceri alanlarının gelişiminde etkilidir. Ayrıca özel eğitim gereksinimi olan çocukların bazı gelişim alanlarına daha çok ve farklı etkileri olur.

Örneğin; görme engelli çocuklar dikkatini yoğunlaştırarak işitme ve dokunma duyularını daha iyi kullanabilmekte, işitme engelli çocuklar yaşlıları ile aynı ortamda bulunarak gözlem yoluyla öğrenmelerini sağlamakta, oyun ortamı dil kullanmaya özendirilmekte, konuşma geriliği olan çocukların dil becerileri gelişmekte, bilişsel engeli olan çocuklarda oyun etkinliği ile bilişsel becerilerinin yanı sıra duygusal, sosyal, dil ve belli oranda hareket gelişimleri ilerlemekte, otistik çocuklarda taklit etme, sıra olma, oyuncakla amacına uygun oynama ve sembolik oyun becerileri gelişmektedir.

1.2. Oyunun Engelli Çocuklara Kazandırdıkları

- Dikkatinin artmasını sağlar.
- El-göz koordinasyonu sağlar.
- Enerjisini kontrol etmesine yardımcı olur.
- Kavramları öğrenmesinde kolaylık sağlar
- Öz bakım becerilerini daha kolay öğrenir.
- Çocuğun öz güveni artar.
- Problem çözme becerisi gelişir.
- Küçük el kas becerileri gelişir.
- Kurallara uymayı öğrenir.
- Oyunlar sayesinde sorumluluk almayı öğrenir.
- Dil gelişimine katkıda bulunur.
- Paylaşmayı öğrenir, iletişimi artar.
- Öğrendiklerini pekiştirir.
- Oyun sayesinde dışa vurum ile iç dünyasını yansıtır.
- Eğitime yeni başlayan engelli çocuğun kaygıları oyunla ortadan kaldırılabilir.
- Oyun çocuğa somut yaşantılar sağlar.
- Oyun çocuğun aktif katılımını sağlamak, çocuğun kendisini gerçekleştirmesini sağlar.

- Çocuğun sosyalleşmesini sağlar.

1.3. Özel Eğitimde Oyunun Evreleri ve Özellikleri

Bütün çocuklar herhangi bir engeli olsun olmasın oyun oynamaktan büyük haz duyarlar. Bu nedenle farklı gelişen çocuklara da, oyunla eğitim vermek ve gelişim alanlarını desteklemek gerekir. Engelli çocukların gelişiminde oyunun yararlı olabilmesi için öncelikle çevrenin zenginleştirilebilmesi ve çocuğun engeline uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Bunun yapılmasındaki amaç ise, farklı gelişen çocukların oyuna başlayabilmesini, oyunu sürdürebilmesini ve tekrar oynama isteği duymasını sağlayacak bir ortam hazırlayabilmektir.

Resim 1.8: Oyun evreleri

Çocuğun engeline göre oyunun evreleri ve özellikleri değişmektedir. Örneğin görme engelli çocukların normal çocuklar gibi oyuna ilgi gösterdikleri, ancak durumlarına özgü bazı farklılıkları olduğu bilinmektedir. Başlıca fark, görme engellilerin yalnız oyunu tercih etmeleridir. Diğer bir fark görme engellilerin hayali oyunlarda daha az imgelem gücü gösterdikleridir. Aynı zamanda, fiziksel çevrelerini araştırma ve kullanmada, daha geri planda kaldıkları belirlenmiştir. Bu çocukların imgelem gücü dokunma, mekân algılarını geliştirecek oyunlar ve sesli oyunlar sayesinde geliştirilir hatta diğer çocuklardan farklı yaratıcı özellikleri ortaya çıkabilir.

Resim 1.9: Oyun ve rahatlama çalışmaları

İşitme engelli çocuklar ise, iş birliği, sosyodrama oyunlarına daha az katılırlar. Nesnelere sembolik olarak kullanmada geridirler. Çevresel koşullardan daha fazla etkilendikleri görülmüştür.

Konuşma geriliği olan çocuklarda da dil ve oyun gelişimi paralellik gösterir. Etkileşime dayalı sosyodrama oyunlarına katılımları daha kolaydır.

Bilişsel engelli çocuklar da, yetişkinler tarafından yapılandırılmış oyun ortamlarına ve yapılandırılmış araç gereçlere gereksinim duyarlar. Oyunda nesnelere birleştirmede ve oluşturmada daha geride oldukları görülmüştür. Oyuncaklarla amaçsızca oynarlar. Sembolik oyunlarda da normal çocuklara göre daha geride oldukları görülmüştür. Dikkat süreleri kısa olduğundan, bir oyunda yoğunlaşmada güçlük çekerler. Oyuncakları nasıl kullanacaklarını bilemezler. El-göz eşgüdümü yetersizdir. Başarısızlık yaşamaktan korkarak, kendiliğinden etkinliğe katılmada zorlanırlar.

Otistik çocukların oyunlarında şu özellikler görülür. Hayali oyun oynamazlar, temsili becerilerden yoksundurlar, motivasyon yoksunluğu çekerler. Ancak eğitsel müdahaleler sonunda yönergelere yanıt verdikleri görülmektedir. Nesnelere işlevsel olarak kullanmak yerine bazen sallama ve döndürme hareketi ile yetinirler.

Resim 1.10: Çocuklar oyunla bireycilikten kurtulurlar

Üstün zekâlı çocuklar oyunlarında bireyciliği ön plana çıkarırlar. Yaratıcılık ve esneklik gerektiren oyunları oynamayı tercih ederler, oyunları yaşlılarıyla değil, büyükleriyle oynamak isterler. Davranış farklılığı gösterme ihtimali yüksek olduğu için onların oyun kurmalarına izin verecek ortamlar hazırlanmalı ve sık ikaz edilmemelidir.

- **Down sendromlu çocukların** oyunlarının gelişimsel sırasının ve yapısının engelli olmayan yaşlılarının oyunlarına oldukça benzer olduğu vurgulanırken; down sendromlu çocukları, engelli olmayan çocuklar ile takvim yaşlarına göre ya da zekâ yaşlarına göre eşleştiren bazı araştırmalarda, bu çocukların engelli olmayan çocuklara göre daha fazla baktıkları ve keşfetme davranışının daha az olduğu vurgulanmaktadır. Bu grup çocuklar yüz yüze ve oyuncak merkezli etkileşimde güçlükler yaşamaktadır.

- **Bedensel engelliler** engellerinin el verdiği ölçüde oyunlara katılırlar. Hareket engeli olan bebekler çevrelerine ilgi göstermeyebilir. Görerek,dokunarak,işiterek ve tadararak oynayabileceği oyunlar tasarlanabilir.Çocuklarla oynayacağınız taklit oyunları çocuğun dikkatini artırarak öğrenmesine katkı sağlayacaktır.Konuşma problemi olan çocuk ile ayna karşısında dudak, dil, çene egzersizleri çocuğun gelişimine katkıda bulunacaktır.
- **Hiperaktif çocukların** dikkatleri çok çabuk dağıldığı için bu çocuklar, grup oyunlarına pek ilgi göstermezler. İlgisini çeken oyunlara saatlerini verebilirler. “Örneğin bilgisayar oyunu”. Tercih edilen oyun ve oyuncaklar engelli çocuğun zeka seviyesine, engel durumuna göre farklılık gösterir.

1.4. Özel Eğitimde Oyun Çeşitleri

- **Görme engellilerde;**
 - İşitsel oyunlar (şarkılı oyunlar, ritim, dans)
 - Dokunsal oyunlar(kavram kartları, yapbozlar, mutfak oyuncakları, eğitsel oyuncaklarla oynanan oyunlar)
 - Hayali oyunlar (köşe oyunları)

Bu çocuklara serbest oyun planlanmalıdır. Öğretmen önceden oyun materyalleri, araç gereçler, etkinlikler ve oyun oynayacağı arkadaşları hakkında çocuğa bilgi vermeli, normal arkadaşlardan birini onun için oyun arkadaşı seçmeli, materyal zenginliğine önem vermelidir.

- **İşitme engellilerde;**
 - Sosyodramatik oyunlar
- **Konuşma geriliği olanlarda;**
 - Yalnız oynanan oyunlar
 - Sosyodramatik oyunlar

Resim 1.11: Oyun ve eğitim

- **Bilişsel engellilerde;**
 - Nesnel ve işlevsel oyunlar
 - Yapbozlar, bloklar
 - Sembolik oyunlar
 - Nesne ağırlıklı sembolik oyunlar
 - Hayali sahne içinde sembolik oyunlar
 - Tema içeren sembolik oyunlar
 - Hikaye içeren sembolik oyunlar
 - Sosyodramatik oyunlar
 - Kurallı oyunlar
 - Eşgüdüm ve dikkat gerektiren oyunlar

- **Otistik çocuklarda;**
 - Taklit oyunları
 - Sıralı oyunlar
 - Sembolik oyunlar
 - Oyuncaklarla oyun

Resim 1.12: Oyun ve tedavi çalışmaları

Her engel grubunun kendi özelliklerine uygun oyunu, oyun ortamı ve araç gereci vardır. Ancak oyunlar ve oyun araçları zaman zaman benzerlik gösterebilir. Örneğin ses ve gürültü çıkaran oyun araçları hem işitme engellilerde hem de otistik çocuklarda ilgi çekici olabilir ya da bir oyun çeşidi bütün gruplarda oynatılabilir. Oyunun özel eğitimde iyileştirici ve tedavi edici bir yönünün olduğu da tartışılmaz bir gerçektir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel eğitimde oyun etkinliklerini araştırınız. Özel eğitimde oyun etkinlikleri çalışmalarının örneklerini özel eğitim kurumlarında uygulama esnasında fotoğraflarla ve kamera çekimleri ile destekleyerek sunu hazırlayınız. Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirip arkadaşlarınızla paylaşınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özel eğitimde oyun etkinliklerini araştırınız.	➤ Erken çocukluk eğitimi kurumlarından, kütüphanelerden, üniversitenin ilgili bölümlerinden, İnternette, özel eğitim kurumlarından ve çevrenizde bulunan kişilerden yararlanabilirsiniz.
➤ Bulduğunuz oyunları sınıfta arkadaşlarınızla birlikte oynayınız.	➤ Oyunun oynanma şeklini öğrenerek arkadaşlarınıza anlatınız, oyuna katılacak kişileri belirleyip oyun sonunda arkadaşlarınızın görüşlerini alabilirsiniz.
➤ Özel eğitim veren bir kurumu ziyaret ediniz.	➤ Öğretmenlerinizden bilgi alarak ziyaret edeceğimiz kurumla irtibat kurunuz gerekirse yazılı izin alınız, hangi gün ve hangi saatte gideceğinizi kuruma bildirebilirsiniz.
➤ Öğrendiğiniz oyunlardan birini okul yöneticisinden izin alarak çocuklara oynatınız.	➤ Oyun oynatacağınız sınıfa girerek gerekli düzenlemeleri yapabilirsiniz. ➤ Kullanmanız gereken araç gereç varsa hazırlayabilirsiniz. ➤ Oyunun kurallarını öğrencilere anlatabilirsiniz ve oyunu oynatabilirsiniz.
➤ Etkinlik sonunda duygularınızı sınıftaki arkadaşlarınızla paylaşınız.	➤ Oyun etkinliğinden sonra sınıfta arkadaşlarınızla, onların duygularını paylaşınız ve fikirlerini alınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Oyun, sonu düşünülmeyen, gönüllülük esasına dayanan, dışsal baskılar ve zorlanmalardan uzak olan bir etkinliktir.
2. () Özel eğitime muhtaç çocukların engel gruplarına ve özelliklerine uygun eğitim ortamı hazırlanması esastır.
3. () Oyun, çocuğun hem eğlenmesine hem de öğrenmesine yarayan bir etkinliktir.
4. () Özel eğitimde oyundan çok faydalanmamıza gerek yoktur.
5. () Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla normal gelişmekte olan çocukların aynı eğitim kurumunda eğitilmesine kaynaştırma (entegrasyon) denir.
6. () Oyun, konuşma geriliği olan çocuklarda dil becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaz.
7. () Engelli çocukların gelişiminde oyunların yararlı olabilmesi için çevre düzenlemesine gerek yoktur.
8. () Çocuğun engeline göre oyunun evreleri ve özellikleri değişmektedir.
9. () Bilişsel engelli çocuklar yetişkinler tarafından yapılandırılmış oyun ortamlarına gereksinim duyarlar.
10. () Otistik çocuklar devamlı hayali oyunlar oynamak isterler.
11. () Konuşma geriliği olan çocuklarda dil ve oyun gelişimi farklı zamanlarda seyreder.
12. () Üstün zekâlı çocuklar oyunlarında sosyalliği ön plana çıkarırlar.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında özel eğitimde engel türüne göre oyun etkinliklerini hazırlayıp uygulayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Özel eğitimde engel gruplarına göre örnek oyunlar araştırınız.
- Özel eğitimde oyun ile ilgili bulduğunuz örneklerden bir albüm oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz albümdeki oyunları arkadaşlarınızın oyunları ile karşılaştırarak yeni oyunlar öğreniniz.

2. OYUN ETKİNLİKLERİNİ ENGEL GRUBUNA GÖRE HAZIRLAMA

Resim 2.1: Açık havada oyun yeri

2.1. Oyun Etkinliklerinin Planlanmasında Dikkat Edilecek Noktalar

Planlama yapılırken, şu konular göz önünde bulundurulmalıdır:

- Etkinliğin amacının belirlenmesi
- Oyun etkinliğinin seçilmesi

- Oyun etkinliğinin süresinin belirlenmesi
- Oyun yerinin ve araç gereçlerin belirlenmesi
- Amaç, oyun, süre, oyun yeri ve araç gereçler arasında tutarlılık ve bütünlük sağlanması

Çocuklara yönelik yapılan bu planlamada;

- Çocukların gelişim düzeyini bilmek,
- Yaş düzeylerine uygun, destekleyici öğrenme çevresi hazırlamak,
- Yaş ve beceri düzeylerine göre uygun etkinlikler planlamak,
- Yaş düzeyi ve engel grubuna uygun araç-gereç ve materyal seçimi yapmak,
- Çocukların başarılı oldukları her durumda bunu hissettirmek,
- Çocukların etkinlik içindeki ve materyal kullanımında gösterdikleri başarıyı ebeveynleri ile paylaşmak gerekmektedir.

Resim 2.2 : Oyun araç gereçleri

2.2. Oyun Etkinliklerinin Özelliklerine Uygun Araç Gereç Hazırlama

Oyun etkinliklerinin planlaması, engel grubuna ve çocukların yaşına göre yapıldıktan sonra onu destekleyici araç gereç seçimi yapılmalıdır. Bu araçlar; resim koleksiyonları, öyküler, parçalı bilmeceler, renkli kumaşlar ve boyalı kaşıklar, tartım çalgıları, tahterevalli, kaydırak, uçurtma, bisiklet, tahta at, büyük kutular, mum boyalar, boş kâğıtlar, kuklalar, bloklar, evcilik köşesi malzemeleri, çamur ve parmak boyası, fasulye torbası, sopalara halka geçirme oyunları, kum havuzu, kürek, kazma, kova vb. olabilmektedir.

Resim 2.3: Açık hava oyun araçları

2.3. Oyun Etkinliklerini Hazırlama

Oyun etkinlikleri planlanıp oyunların özelliklerine uygun araç gereçler hazırlandıktan sonra çocukların gelişim düzeyleri, engel gruplarına göre kavramları destekleyici eğitimlerine katkısı olacak oyun etkinlikleri hazırlanmalıdır.

Resim 2.4: Oyun etkinlikleri

Örnek 1: İsmi Söyle

Öğretmen çocuklara müzik eşliğinde dans edebilecekleri bir ortam sunar, müzik durduğunda birbirine en yakın iki çocuğun adlarını söylemeleri beklenir. Çalışma “adı ve doğduğu kent”, “adı ve en sevdiği yemek”, “adı ve en sevdiği hayvan” gibi konularda çeşitlendirilerek sürdürülür. Sonra sıra ile her bir çocuk ortaya gelir. Diğer çocuklar onunla ilgili bilgileri hatırlayıp söylemeye çalışırlar.

Resim 2.5: Renkli balonlar

Örnek 2: Balon Oyunu

Grup yarım ay biçiminde ayakta dizilir. İlk çocuğa bir balon verilir. Balonu yukarı doğru tek eliyle yükseltmesi ve her balona vuruşta sıra ile 10'a kadar sayması istenir. Balonu yere düşürmeden 10 vuruş yapıp her vuruşta uygun sayıyı söyleyen çocuk balonu kendinden sonra gelene verir. Bu oyunda sayılar azalır çoğalabilir ya da renkler, hayvanlar gibi konular seçilebilir.

Örnek 3: Adımı Koy:

Bir torbaya nesnelere ya da nesne resimleri konur. Sıra ile her çocuk torbadan bir nesne ya da nesne resmi çeker. Eline aldığı nesnenin ne olduğunu söylemesi beklenir.

Bu oyun;

“ne,

ne işe yarar,

neden yapılmış?”

gibi sorularla zenginleştirilebilir.

Resim 2.6: Oyun kartları ile oyun

Örnek 4: Görmeden Tanı

Çocuklar arasından birisi çağırılır ve ona: “Şimdi senin gözlerini kapatacağız ve arkadaşlarından birinin yanına göndereceğiz, onu tanıyabilecek misin?” denir. Ebe önce elleriyle kız mı, erkek mi olduğunu anlamaya çalışır. Bundan sonra arkadaşının sesinden tanımak için kuş gibi, kedi gibi ses çıkarır. Eğer başarı gösterirse yeni bir ebe seçilir.

Resim 2.7: Grupla oyun

Örnek 5: Meyve Sepeti

Grup halka şeklinde sıralanır. Her çocuğa bir meyve ismi verilir. “Elmalar yer değiştirsin.” talimatıyla başlanır, elma ismi verilen çocukların yer değiştirmesi beklenir. Oyun “ Armutlar yer değiştirsin.,” “Muzlar yer değiştirsin.,” “Elmalarla muzlar yer değiştirsin.” gibi talimatlarla devam eder. “Meyve sepeti” denildiğinde ise tüm öğrencilerin yer değiştirmesi beklenir. Oyun “Yaz meyveleri otursun, muzlar zıplasın, portakallar el sallasın.” gibi yönlendirmelerle çeşitlendirilerek sürdürülür.

Resim 2.8: İlgi köşesinde oyun

Örnek 6: Nesi Var?

Bir çocuk ebe seçilir ve sınıfın dışında bekletilir. Sınıfta bir nesne kararlaştırılır. Onun özellikleri gözden geçirilir. Ebe içeri girince diğer çocuklara “Nesi var?” sorusunu sorar. Aldığı ipuçları ile o nesnenin ne olduğunu tahmin etmeye çalışır. Bilenler alkışlanır. Bir başka ebe seçilerek oyun sürdürülür.

Örnek 7: Zıldır zıp:

Öğrenciler sıralarında otururlar. “Zıldır” denildiği zaman başlar öne eğilir, “Zıp” denildiği zamanda başlar yukarıya kalkar. İstenilenin aksini yapanlar oyundan çıkarılır. 3 kişi kalana kadar oyun sürdürülür. “Deve cüce, evimize köyümüze” oyunları da bu oyunun açık havada oynanabilecek benzerleri olarak uygulanabilir.

Örnek 8: Bakmadan bul

Evde bulunan, ufak tefek ve çift olan eşyalar (kaşık, mandal, anahtar, çorap, patates. gibi) birer birer iki ayrı torbaya bölünür. Ebe seçilen aile üyesi, torbaların birinden bir eşya çeker, bu eşyanın ne olduğunu söylemesi istenir. Söyledikten sonra diğer torbaya elini daldırıp bakmadan el yordamıyla o eşyanın eşini bulmaya çalışır. En kısa sürede bulan kazanır.

Örnek 9 :

Öğretmen masaya çeşitli nesnelere koyar ve öğrencilerin bir süre bu nesnelere bakmasını ister. Daha sonra nesnelere üstü kapatılır, öğrencilere kağıt, kalem verilir. Gördükleri nesnelere hatırladıklarını çizmeleri istenir. Nesnelere üzeri açılır, çocuklar çizdiklerini kontrol ederler. En çok nesneyi hatırlayan çocuk oyunu kazanır.

Örnek 10 :

Çeşitli hayvanların isimleri kağıtlara yazılır ve torbaya atılır. Öğrenciler sırayla torbadan birer kağıt çekerler. Her öğrenci sırayla kağıtta yazan hayvanı sesi ve hareketlerle canlandırır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel eğitimde özür gruplarına göre örnek oyunlar araştırınız. Seçtiğiniz bir özür grubuna uygun oyun etkinliği örneği hazırlayınız ve hazırladığınız oyunu uygulayınız. Özel eğitimde oyun ile ilgili bulduğunuz örneklerden bir albüm oluşturunuz. Oluşturduğunuz albümdeki oyunları arkadaşlarınızın oyunları ile karşılaştırarak yeni oyunları albümünüze ekleyiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özür gruplarına uygun oyun etkinliklerini inceleyiniz.	➤ Özür gruplarına uygun oyun etkinlikleri hazırlayabilirsiniz
➤ Özür grubuna uygun oyun etkinliği örneği hazırlayınız.	➤ Özel eğitim kurumunda oynanan oyunları gözlemleyebilirsiniz.
➤ Belirlediğiniz özür grubuna ve oyunu özelliklerine uygun araç gereçleri inceleyiniz.	➤ Belirlediğiniz özür grubuna uygun araç gereçleri dikkatli, titiz ve objektif olarak araştırabilirsiniz.
➤ Belirlediğiniz özür grubuna uygun oyunun ve araç gereçlerinin fotoğraflarını içeren bir dosya oluşturunuz.	➤ Çevrenizden yararlanabilirsiniz Fon kartonu ve ilgi çekici fotoğraflar kullanabilirsiniz.
➤ Belirlediğiniz oyunu çocuklara uygulayınız.	➤ Çocuklara oyunun kurallarının anlatabilirsiniz.
➤ Etkinliğinizi elektronik ortamda sunu oluşturacak şekilde bir rapor halinde hazırlayınız.	➤ İnternette sunu örneklerini inceleyebilirsiniz. Arkadaşlarınızın görüşlerini alabilirsiniz
➤ Hazırladığınız sunuyu arkadaşlarınızla sınıf ortamında paylaşınız	➤ Projeksiyon kullanabilirsiniz Arkadaşlarınızın önerilerini alabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Amaç, oyun, süre, oyun yeri ve araç gereçler arasında tutarlılık ve bütünlük aranmayabilir.
2. () Oyunlar planlanırken yaş düzeyi ve engel grubuna uygun araç gereç ve materyal seçimi yapılmalıdır.
3. () Yaş düzeyine uygun öğrenme çevresi hazırlanmalıdır.
4. () Çocukların başarılı olduğu her durumda onlara bunu hissettirmek, çocukları şımartabilir.
5. () Yaş ve eğitim düzeyine uygun etkinlik planlanmalıdır.
6. () Oyun etkinliklerinin seçimini yaptıktan sonra onu destekleyici araç gereç önemli değildir.
7. () Parçalı bilmeceler, renkli kumaşlar, tartım çalgıları oyun etkinliğini destekleyen araçlardır.
8. () Oyun etkinliklerini engel gruplarına göre planlamalıyız.
9. () Oyun etkinliklerinin planlamasını, engel grubuna ve çocukların yaşına göre seçtikten sonra onu destekleyici araç gereç seçimi yapılmalıdır.
10. () Çocuklara yönelik yapılan planlamada, çocukların gelişim düzeyini bilmek önemli değildir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. Vygotsky, oyunu çocuğun ile baş edebilmek için kullandığı bir mekanizma olarak tanımlamaktadır.
2. Engelli çocuklar oyun etkinlikleri ile kavram ve bilişsel gelişimin yanı sıra birçok beceriyi de kazanabilmektedir.
3. Çocuklar yaşından itibaren dili; duygu ve isteklerini iletme, soru sormak, düşünmek için kullanmaya başlarlar.
4. Çocukların yazı yazıyormuş gibi yaptıkları karalamalar ,..... yazmanın temelini oluşturur.
5. Oyun doğumdan sonra çocuğun hareket ettirmesi ile başlar.
6. Hareket çocukların yaparak öğrenmeyi gerçekleştirdikleri bir..... ortamıdır.
7. Açık havada oynanan oyunlar çocuklara gerçek kavramı kazandırmada rol oynar.
8. Oyun her çocuğun sosyal, duygusal, psikomotor, bilişsel, dil,beceri alanlarının gelişiminde etkilidir.
9. Engelli çocuklar ise, iş birliği sosyodrama oyunlarına daha az katılırlar.
10. Bedensel engelli çocuklar elverdiği ölçüde oyuna katılırlar.
11. Çocukların etkinlik içindeki ve materyal kullanımında gösterdikleri başarıyı ile paylaşmak gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	Y
5	D
6	Y
7	Y
8	D
9	D
10	Y
11	Y
12	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	D
3	D
4	Y
5	D
6	Y
7	D
8	D
9	D
10	Y

MODÜL DEĞERLENDİRME'NİN CEVAP ANAHTARI

Boşluk Doldurma	
1	Çevre
2	Sosyal
3	3-4
4	Yazı
5	Bedenini
6	Öğrenme
7	Mekan
8	Öz bakım
9	İşitme
10	Engellerinin
11	Ebeveynler

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- SEYREK Hilmi, Muammer SUN, **Oyun Dersi El Kitabı**, Mey Müzik Eserleri Yayınları, İzmir, 1985.
- Özenmiş Pınar, Zihinsel Engeli Olan ve Olmayan Çocukların Nesne ile Oyun **Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Y. Lisansd tezi, Ankara, 2000.

KAYNAKÇA

- ÇETİN Fatma, **Ebesin**, Morpa, İstanbul 2005.
- SEVİNÇ Müzeyyen, **Oyun**, Morpa Yayıncılık, İstanbul 2004.
- ÖZENMİŞ Pınar, **Zihinsel Engeli Olan ve Olmayan Çocukların Nesne ile Oyun Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi**, Y. Lisans tezi, Ankara,2000.
- ÖZSOY Yahya, Mehmet ÖZYÜREK, Süleyman ERİPEK, **Özel Eğitime Giriş**, Karatepe Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- SEYREK Hilmi, Muammer SUN, **Oyun Dersi El Kitabı**, Mey Müzik Eserleri Yayınları, İzmir, 1985.
- SEL Ruhi, **Oyunlar-Rondlar**, Ya-Pa, Nisan, 2000.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Öğretmen El Kitabı.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Aile El Kitabı.
- SEL Ruhi, **Çocuk ve Oyun Dünyası**, Olgun Lisesi Yayınları 1, Ankara
- DARICA Nilüfer, **Etkinlik Dünyası**, Morpa Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- ÖZLEM Neslihan AVCI, **Özel Eğitim**, Ya-Pa, Ağustos, 2001.